

POSTANOWIENIE

12 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 12 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa J. W. i P. W.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o zapłatę i ustalenie,

na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku

z 14 marca 2023 r., I ACa 1051/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od pozwanego na rzecz powodów kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia pozwanemu niniejszego orzeczenia do dnia zapłaty, tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną pozwanego Banku S.A. w W. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 14 marca 2023 r., sygn. akt I ACa 1051/22 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność

postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący oparł na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001, II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz.11, z dnia 11 stycznia 2002, III CKN

570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Istotnego zagadnienia prawnego skarżący upatruje w konieczności wyjaśnienia czy w przypadku braku uwzględnienia przez Sąd zgłoszonego przez pozwanego procesowego zarzutu zatrzymania wynikającego z art. 497 k.c. w zw. z art. 496 k.c. oraz wniosku o zawarcie w treści wyroku stosownego zastrzeżenia, Sąd powinien orzec w tym przedmiocie w wyroku oddalając wniosek pozwanego i czy od takiego rozstrzygnięcia przysługiwałaby pozwanemu apelacja/skarga kasacyjna.

Oczywistym zaś jest, że jeśli Sąd rozstrzyga negatywnie o zgłoszonym przez pozwanego zarzucie zatrzymania, to nie orzeka o tym w sentencji wyroku, podobnie jak przypadku nieuwzględnienia zarzutów przedawnienia czy potrącenia.

Z kolei oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z dnia 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ., z dnia 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Potrzebę wykładni przepisów prawnych łączy z: 1) art. 189 k.p.c. odnośnie do pojęcia interesu prawnego; 2) art. 385² k.c. co do tego, czy przepis ten wskazując, że oceny zgodności postanowienia z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmująca postanowienie będące przedmiotem oceny, należy wyklądać w ten sposób, że: a) zakres obowiązku informacyjnego banku wobec kredytobiorcy w zakresie ryzyka kursowego związanego z umową kredytu indeksowanego do waluty obcej trzeba oceniać z uwzględnieniem wymogów prawnych (albo ich braku) oraz rekomendacji

organów nadzoru bankowego obowiązujących wówczas w tym zakresie, czy też dopuszczalne i prawidłowe jest obarczanie obecnie banku niespełnieniem bliżej nieokreślonych obowiązków informacyjnych nie znajdujących podstawy prawnej; b) czy dopuszczalne i prawidłowe jest zakwestionowanie przez sąd należytego spełnienia przez bank wobec kredytobiorców obowiązku informacyjnego przed zawarciem umowy kredytu poprzez posłużenie się w tym zakresie zwrotami ogólnikowymi, z których nie wynikają konkretne kryteria realizacji przedmiotowego obowiązku, co wskazuje, że Sąd nie jest w stanie w sposób konkretny określić, w jaki sposób bank powinien był zrealizować wobec konsumenta obowiązek przedkontraktowy dotyczący ryzyka kursowego, a w konsekwencji sprawia, że nie powinien wyciągać z tego tytułu negatywnych dla banku skutków prawnych, szczególnie tak daleko idących jak nieważność (trwała bezskuteczność) umowy; 3) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. odnośnie do sporów sądowych dotyczących kredytów indeksowanych do CHF i związanego z tym pojęcia zakresu ewentualnej abuzywności postanowień odnoszących się do indeksacji, a tym samym czy sąd uznając za abuzywne postanowienia umowne powinien określić w sposób konkretny zakres tej abuzywności, tj. wskazać na konkretne postanowienia rozumiane jak normy prawne, reguły postępowania, a nie jednostki redakcyjne, a ponadto czy powinien uzasadnić przyjęty zakres abuzywności, w szczególności: dlaczego uważa za zasadną i konieczną eliminację całego mechanizmu indeksacji (postanowień, które ten mechanizm określają); 4) art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (dalej: „pr. bank.”), w kontekście dotyczącym roszczeń wywodzonych z kredytów indeksowanych do CHF, a w szczególności, czy postanowienia określające zasadę i sposób indeksacji kredytu do CHF mają charakter uboczny i kształtują jedynie dodatkowy mechanizm wykonania umowy czy też dotyczą głównych świadczeń stron, a w tym drugim przypadku, jak należy rozumieć przedmiotowe pojęcie i czy postanowienia określające główne świadczenia stron są tożsame z postanowieniami określającymi elementy przedmiotowo istotne umowy a w konsekwencji, czy prawidłowe jest stwierdzenie przez sąd nieważności umowy z powodu eliminacji postanowień określających „główne świadczenia stron”, skoro powyższym pojęciem posługuje się art. 385¹ §1 k.c., który przewiduje sankcję bezskuteczności a nie nieważności,

czy jednak uznanie umowy za nieważną z powodu eliminacji z jej treści określonych postanowień wymaga raczej odniesienia ich znaczenia do elementów przedmiotowo istotnych umowy (kredytu); 5) art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 i 2 pr. bank. w zw. z art. 58 § 1 k.c. w kontekście wątpliwości dotyczących roszczeń wywodzonych z kredytów indeksowanych do CHF odnośnie do charakteru postanowień dotyczących indeksacji kredytu do waluty obcej i rozstrzygnięcia, czy stanowią one o jego naturze i ich ewentualna abuzywność powoduje podważenie (istoty) nawiązywanej więzi prawnej czy też prawidłowe jest rozumienie ustawowej przesłanki „właściwości (natury) stosunku prawnego” w sposób wąski i odniesienie jej do elementów przedmiotowo istotnych umowy kredytu; 6) art. 358 § 1 i 2 k.c. w kontekście umów kredytów indeksowanych do waluty obcej, tj., czy art. 358 § 1 k.c., wskazując na zobowiązanie wyrażone w walucie obcej odnosi się do waluty kwoty nominalnej kredytu, czyli kwoty wyrażonej w PLN, czy też kwoty wyrażonej w walucie indeksacyjnej (w szczególności CHF) i czy dla oceny w tym zakresie istotnym jest, która waluta określa realną (nabywczą) wartość świadczenia dłużnika (kredytobiorcy; 7) art. 497 w zw. z art. 496 k.c., tj. czy w tych przepisach chodzi o wzajemność umowy czy raczej wzajemność świadczeń (na co wskazuje literalna treść tych przepisów) a charakter samej umowy, na podstawie której zostały one spełnione, jest drugorzędny, skoro istotą tych przepisów jest nieistnienie stosunku prawnego wynikającego z tej umowy z powodu jej nieważności, rozwiązania, odstąpienia ze skutkiem *ex tunc* i wynikający stąd właśnie obowiązek zwrotu wzajemnie faktycznie spełnionych świadczeń; 8) art. 487 § 2 k.c. w zw. z art. 497 k.c. i art. 496 k.c. w odniesieniu do umów kredytów indeksowanych do waluty obcej, w szczególności do CHF, w kontekście wątpliwości co do uwzględnienia złożonego przez banki zarzutu prawa zatrzymania; 9) art. 455 k.c. w zw. z art. 461 § 1 k.c. w zw. z art. 497 k.c. i art. 496 k.c. co do tego, czy dla skuteczności zarzutu zatrzymania konieczne jest aby przysługujące dłużnikowi (bankowi) roszczenie stanowiące jego podstawę było wymagalne, tj. aby nadszedł termin spełnienia świadczenia określany w tym przypadku na podstawie art. 455 k.c.; 10) art. 487 § 2 k.c. w zw. z art. 497 k.c. i art. 496 k.c. odnośnie do tego, czy warunkiem przyjęcia wzajemnego charakteru umowy zobowiązującej jest różnorodność świadczeń z niej wynikających - w sensie fizycznym, którego to warunku umowa kredytu nie

spełnia, ponieważ świadczenie banku i kredytobiorcy ma charakter pieniężny, czy też raczej istota umowy wzajemnej oraz świadczeń wzajemnych wyraża się w takiej ich relacji, iż jedno z nich ma być odpowiednikiem drugiego i w takim ich funkcjonalnym sprzężeniu, że istnienie (nieważności) jednego z nich wpływa na istnienie (nieważność) drugiego, niewykonanie lub nienależyte wykonanie świadczenia przez jedną stronę ma wpływ na obowiązek świadczenia przez drugą stronę, same natomiast cechy fizyczne świadczenia są drugorzędne, co należy w pełni odnieść do umowy kredytu.

W odniesieniu do problematyki związanej z interesem prawnym powodów w stwierdzeniu nieważności umowy kredytowej odnotować trzeba, że w wyroku z 23 listopada 2023 r., C-321/22 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej stwierdził, iż art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z ich wykładnią dokonaną w orzecznictwie, które w celu uwzględnienia wytoczonego przez konsumenta powództwa zmierzającego do stwierdzenia bezskuteczności nieuczciwego warunku w umowie zawartej z przedsiębiorcą wymagają dowodu na istnienie interesu prawnego, w sytuacji gdy uznaje się, że taki interes nie istnieje, jeżeli konsumentowi przysługuje powództwo o zwrot nienależnego świadczenia, lub gdy może on powołać się na tę bezskuteczność w ramach obrony przed powództwem wzajemnym w przedmiocie wyegzekwowania wykonania zobowiązania wytoczonym przeciwko niemu przez tego przedsiębiorcę na podstawie tego warunku.

Jeśli natomiast chodzi o zagadnienia związane z zarzutem zatrzymania, to w ostatnim postanowieniu z 8 maja 2024 r. (C-424/22) Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej podważył uprawnienie banku z tego tytułu w sporze z konsumentem.

Pozostałe podnoszone we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wątpliwości interpretacyjne zostały już wyjaśnione szczegółowo w orzecznictwie (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego w sprawach I CSK 2225/23, I CSK 2268/23, I CSK 2291/23 i I CSK 2334/23 oraz wyroki w sprawach II CSKP 957/23, II CSKP 1002/23, II CSKP 1956/22, II CSKP 2164/22 i II CSKP 2295/22).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c., w zakresie zaś odsetek, opierając się na art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 19 ust. 1 i art. 31 ustawy z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 614) oraz przy uwzględnieniu § 2a rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 6 sierpnia 2014 r. w sprawie określenia brzmienia klauzuli wykonalności (jedn. tekst: Dz. U. z 2021 r., poz. 2324). Zasądzone koszty obejmują wynagrodzenie za zastępstwo procesowe ustalone według stawki minimalnej (§ 2 pkt 7 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych jedn. tekst: Dz. U. z 2023 r., poz. 1935).

Już tylko na marginesie należy wskazać, że w zdaniach odrębnych do uzasadnień wyroków w sprawach II CSKP 377/22 i II CSKP 395/22 oraz w zdaniach odrębnych do wyroków w sprawach II CSKP 616/22, II CSKP 701/22 i II CSKP 1511/22, podjęto próby rozwiązania zagadnień prawnych związanych z klauzulami przeliczeniowymi i klauzulami walutowymi, w tym klauzulami ryzyka walutowego - przy uwzględnieniu orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - na tle konkretnych stanów faktycznych w odniesieniu do problematyki nieważności umów kredytowych indeksowanych i denominowanych do waluty obcej, zawieranych z konsumentami. Jednak w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych zaprezentowane tam koncepcje w ogóle nie przyjęły się.

[SOP]

[a!]

